

Betrapt!

Deel XIII uit de serie 'De onbekende helden van 1940-1945'
Door Henk G. Westland, luitenant-kolonel b.d.

De marechaussees Kroeze en Lasschuijt van de Verkeersbrigade Zwolle zijn gedetacheerd in Almelo en daar belast met de bewaking van een opslagplaats voor Duits materieel. Op 6 november 1941 worden ze verrast bij het stelen van autobanden. Na hun gevangenisstraf in Duitsland komen ze in 1943 weer thuis, maar zullen aan de gevolgen hiervan overlijden, Kroeze na drie maanden en Lasschuijt vijf jaar later. Hun verhaal en dood zijn nooit bekend geworden binnen de naoorlogse Koninklijke Marechaussee.

De dienstplichtige sergeants Henk Kroeze (1919) en Co Lasschuijt (1918) worden na de Nederlandse capitulatie gedomobiliseerd en treden per medio oktober 1940 in dienst bij de Marechaussee als marechaussee te voet. Ze komen op bij de VIIe Divisie en krijgen de eerste weken hun opleiding bij het Eskadron Zwolle te Hattem. Hier leren beide mannen elkaar kennen en raken bevriend. Kroeze en Lasschuijt worden zes weken later geplaatst bij de Verkeersbrigade Zwolle aan de Meppelerstraatweg.

In Almelo zijn door de *Wehrmacht* in leegstaande fabriekshallen depots vol met militair materieel ingericht en de Marechaussee is opgedragen deze opslagplaatsen te bewaken. Kroeze en Lasschuijt worden in 1941 gedetacheerd bij de Verkeersbrigade Almelo en verrichten bewakingsdiensten bij deze opslagplaatsen. Ze maken gebruik van hun positie om zo veel mogelijk materieel onklaar te maken. Van Kroeze is ook bekend dat hij daar contacten heeft van wie hij handvuurwapens kan kopen en deze wapens worden via zijn moeder geleverd aan de prille illegaliteit in Kampen: de banketbakker Hilbert van Dijk en rector Dam van het Gereformeerd Gymnasium. Naast wapens zijn ook andere goederen gewild, maar op een dag loopt dit verkeerd af. De Inspecteur der Marechaussee schrijft in december 1941 klagend over het optreden van de Duitse *Sicherheitspoli-*

zei (Sipo) en noemt onder andere: 'Op 6 november 1941 werden op last van de Sipo gearresteerd en in het Huis van Bewaring te Almelo ingesloten de marechaussees H. Kroeze en J. Lasschuijt, van de Verkeersbrigade Zwolle, betrapt op diefstal van autobanden uit het autopark der Duitse Weermacht te Almelo, met welke bewaking zij belast waren'. Beide marechaussees worden op last van de Duitse autoriteiten per 6 december 1941 ontslagen, waarover de marechausseeleiding pas achteraf werd geïnformeerd.

In januari 1942 moeten de twee voor het Duitse *Kriegsgericht* te Utrecht verschijnen en worden veroordeeld tot gevangenschap voor het saboteren van Duits materieel. Co hoort een straf van twintig maanden (met aftrek van voorarrest) tegen zich uitspreken; de uitgesproken duur van Henks gevangenisstraf is niet bekend, maar later zal blijken dat dit minstens zestien maanden is geweest. Als oudste van de twee zal aan Co een hogere straf zijn opgelegd. Op 21 januari 1942 worden ze overgebracht naar Kleef ('*Gefängnis*

Marechaussee Kroeze,
Hattem, nov. 1940

Lasschuijt,
Den Haag, 1944

Kroeze en in de zijspan
Lasschuijt, 1940

Kleve'), daarna naar Keulen ('Klingelputzgefängnis'), maar de langste tijd zitten ze gevangen in Wuppertal-Elberfeld ('Gefängnis Bendahl'). In Bendahl wordt onder een zeer streng regime gewerkt aan de productie van munitie, waarbij de lange werkdagen van twaalf uur, het zware werk en het karige eten de mannen uitputten.

Ondanks bedreigingen om hem naar een concentratiekamp over te plaatsen of een tijd in de strafbunker te zetten, blijft Henk nogal vrijpostig en houdt hij de 'oranjegeest' onder zijn medegevangenen wakker volgens zeggen van oud-gevangene Dieksma uit Groningen. Op 6 maart 1943 wordt hij na precies zestien maanden gevangenschap vrijgelaten; om zes uur 's morgens staat hij buiten de poort zonder geld, distributiebonnen of eten. Via Kleef en na een overnachting in Nijmegen komt hij zeer verzwakt weer thuis, aan de Vloedijk in Kampen. Na de euforie van de eerste dagen, gaat het slechter met hem en kan hij niet meer lopen. Hij neemt wel is waar in gewicht toe, maar zal drie en halve maand later op 25 juni 1943 overlijden, volgens de dokter als gevolg van algehele uitputting. Henk Kroeze is begraven op de begraafplaats 'De Zandberg' te IJsselmuiden. Zijn naam staat vermeld op het 'Provinciaal Verzetsmonument Overijssel' te Markelo.

Nadat Henk gearresteerd was, is zijn broer Jan steeds meer in het illegale werk terechtgekomen; overigens niet erg verwonderlijk want hij werkt bij Hilbert van Dijk in de banketbakkerij. In mei 1943 zijn voorbereidingen getroffen voor een aanslag op het bevolkingsregister van Kampen: 'de brandbommen liggen gereed bij de familie Kroeze'. Hens ziekbed heeft op de geplande dag van de aanslag nog de nodige consternatie gegeven. Illegaal werker Buwalda - op die dag aanwezig in de bakkerij - schrijft hierover: 'Daar gaat de winkelbel. Een verpletterend bericht: zo-even zijn er twee marechaussees bij de fam. Kroeze binnengegaan. Hilbert: Ga kijken of ze er ook weer uitkomen. Meld mij onmiddellijk, wanneer dat gebeurt, wie ze meenemen, en in welke richting ze gaan'. Dan blijkt even later gelukkig dat de twee bewuste marechaussees slechts achterstallig salaris hadden gebracht aan hun zieke collega. Buwalda: 'Beste jongens, bovendien niets gezien'. Die middag breekt er brand uit in het stadhuis, maar dit wordt te vroeg ontdekt en richt niet veel schade aan.

Co Lasschuijt keert in juni 1943 verzwakt en lijdend aan tuberculose terug in Nederland. Hij sterkt weer aan, trouwt in maart 1944, sticht een gezin en probeert na de bevrijding in Den Haag als particulier onderzoeker aan het werk te gaan. Maar Co's gezondheid gaat steeds meer achteruit: in mei 1947 wordt hij opgenomen in het sanatorium 'Kareol' in Aerdenhout en in januari 1948 in het ziekenhuis 'Sint Joannes de Deo' te Haarlem. Hier overlijdt hij op 26 november 1948 en wordt begraven op de begraafplaats 'Oud Rijswijk' te Rijswijk. Op aanvraag van zijn weduwe wordt aan Co in 1983 het Verzetsherdenkingskruis toegekend.

In juni 1947 heeft Co nog de machtiging tot het dragen van het Oorlogsherinneringskruis met de gesp 'Nederland Mei

Henk Kroeze weer thuis, mei 1943 (achter hem een portret van koningin Wilhelmina)

'Provinciaal Verzetsmonument Overijssel', Markelo

1940' ontvangen. Als dienstplichtig sergeant maakte hij in april 1940 deel uit van de Staf van de Ite Verkenninggroep van de Militaire Luchtvaart. Deze Verkenninggroep was sinds juni 1939 gelegerd op een sportvliegveld bij Rijswijk, vanaf dat moment genaamd 'vliegpark Ypenburg'; de Staf was gesitueerd in villa 'Martha' bij de Hoornbrug in Rijswijk. Op 10 mei werd bij verrassing Ypenburg door Duitse troepen overmeesterd, doch eigen troepen slaagden erin het vliegpark weer te heroveren. In de vroege morgen van 10 mei lukte het zes Duitse parachutisten, komende van Ypenburg om de Hoornbrug te passeren en zich te verbergen in een bosperceel achter de villa 'Martha'. Sergeant Lasschuijt kreeg opdracht om met zijn groep van zes man de Duitsers onschadelijk te maken. Bij het doorzoeken van het bos openden de Duitsers het vuur, dat direct werd beantwoord. Hierbij raakte een Duitser zwaar gewond, waarna de anderen zich overgaven. In de nacht van 10 op 11 mei hield zijn groep de wacht bij de opgestelde vliegtuigen, waarbij ze regelmatig onder vuur kwamen te liggen.

Hilbert van Dijk uit Kampen maakt vanaf eind 1943 deel uit van de top van de Landelijke Knokploegen. Samen met Johannes Post organiseert hij de tweede overval op het Huis van Bewaring aan de Weteringschans te Amsterdam, in de nacht van 14 op 15 juli 1944. Deze overval mislukt en de gepakte daders waaronder Van Dijk en Post worden op 16 juli 1944 te Overveen doodgeschoten. Rector Dam is op 10 april 1945 te Assen doodgeschoten.

Fotoverantwoording: foto van Co Lasschuijt ontvangen van mevr. L.J. Lasschuijt; foto's van Henk Kroeze en van motor met zijspan beschikbaar gesteld door dhr. H.J.L. Kroeze; foto van het monument is van de auteur. Reageren? Uw reactie is welkom aan de auteur op marechaussee4045@gmail.com.

colofon

Marechaussee Contact is een uitgave van Stichting Marechaussee Contact en verschijnt zes keer per jaar.

De realisatie is in handen van de SMC-commissie:
Redactie, voorlichting
en communicatie.

Redactie

Erik Boom
Roel Bouwman
Marion Broekhuizen-Klijnhout
Hardy Damen
Willem Geense
Frans Meijer
Jack Vlaming

Redactieadres

Weeshuiswal 9
4116 BR Buren
0344-571256
redactiemc@gmail.com

Vormgeving en druk

Ten Brink, Meppel

Wijzigingen van adresgegevens

Begunstigersadministratie SMC
Johan Frisoplein 23
8071 LX Nunspeet
0341-257129
c.dboom@chello.nl

Kopij volgend nummer

Voor informatie over het aanleveren van kopij graag contact opnemen met de redactie

Deadline

De deadline voor het inzenden van kopij voor de volgende uitgave van Marechaussee Contact is 21 november 2013

SMC

inhoud

3	Observaties van de voorzitter
4	Nestelpennen, actuele berichten over de KMar
7	Agenda, activiteiten van en voor oud-marechaussees
8	De geschiedenis van het Wapen
10	De oorlog in Korea van 1950 – 1953
12	Veteranenrubriek met allerlei informatie voor KMar-veteranen
15	Alarm op de administratie
18	Deel XIII van de serie 'De onbekende helden van 1940-1945'
20	Reservisten onderhouden trainingsvaardigheden
22	SMC-Allerlei
26	Personalia
27	SMC-Informatie

Omslag:
Open monumentendag op
de Koning Willem III (zie
pagina nog invullen)